

Tiếng trao đổi rì rầm, "ngồi nổ" được châm lên có sức lan toả mạnh. Ông Trưởng ban Nông nghiệp biểu dương người vừa nói, ông đăng ký diện tích nhà mình và tình nguyện cho mượn trâu làm ruộng.

- Chà! Thế thì khoẻ rồi, vừa có máy cày tay, vừa có máy cạp trâu, nhất định phường mình sẽ đứng đầu trong thị xã.

- Nhưng, vẫn còn một khó khăn cơ bản, đó là người gieo sạ. Cả cái thị xã này chỉ có hai người sạ giỏi. Làm một vụ mùa, ngày rộng tháng dài, thợ chủ lực đi hết phường này đến phường khác, làm tăng vụ dồn dập ít ngày, ai gieo sạ được đây.

- Gieo sạ là gieo thẳng, tự mỗi nhà mình gieo được, khó gì đâu ạ?

- Cô cán bộ nói gì nghe dễ? Vậy cô biết làm không? Chúng tôi thì chịu.

- Tôi biết làm chứ ạ. Nếu cần ta tập huấn vài hôm, ai cũng làm được hết.

- Cô nhớ đấy, nói mà không làm được e nói chẳng ai nghe.

*
* *

Sự hưởng ứng của dân đăng ký nhiều diện tích. Sự lo lắng của dân về thời vụ và người gieo sạ khiến Hồng Minh phấn chấn. Cô quên mất mình đang họp trong đêm ở chùa Miên. Khi về, đêm sâu thẳm. Người

có súng thì lăm lăm tay súng, người tay không như Minh họ bảo phải cầm đá để phòng thân. Lại đi bộ dài dài bước cao bước thấp. Song Minh chẳng quan tâm, Minh đang nghĩ đến những ngày thơ ấu, cùng bọn trẻ con chơi đồ hàng, bàn tay ếch xoè đều các ngón để mà rắc hạt hoa. Tuổi niên thiếu dẫu ban ngày chân bò cát cỏ, tối tối vẫn tụ tập nhau múa hát. Có hẳn một bài hát và điệu múa "Rắc hạt hoa" mà bây giờ Hồng Minh vẫn nhớ: "*Rắc hạt hoa / để hoa lên đều / tượng trưng cho dân mình / như đời hoa lên xanh / để mà quyết đấu tranh...*" Hình như, bài hát - điệu múa này ở cái thời giảm tô cải cách. Ngày ấy, người nông dân được chia ruộng đất và hăng hái tặng gia sản xuất với khẩu hiệu "Tắc đất tắc vàng". Thực hiện khẩu hiệu được mấy năm đã đẩy lùi cái đói quay đói quắt. Chỉ mấy năm sau ta đã đến được cái đỉnh cao no ấm, và Tố Hữu làm thơ: "*Chào 61 đỉnh cao muôn trượng*".

Rắc hạt hoa! Tiên định chăng trò chơi thuở bé, để đến khi ở trại lúa, Minh đã gieo những ô mạ nhỏ như bàn cờ, mỗi túi đựng hạt giống nhỏ như túi đựng hạt hoa. Có túi chỉ đựng hạt của một bông lúa đi gieo, cấy một danh, lọc dòng. Gieo sạ, có khó gì đâu mà cả thị xã này chỉ có hai người làm giỏi? Minh sẽ gieo thử buổi đầu cho mọi người xem, rồi tập huấn cho mỗi phường một buổi. Khi mưa xuống xỏ phèn, làm đất thật nhanh, mọi nhà đều tự gieo sạ được, chẳng cần

giành giật thuê người, chỉ vài ngày hạt giống trải kín đồng thị xã.

- Anh Bảy à! Ngày mai là buổi ra quân đầu tiên sạ lúa hè thu. Tui định cho con Út ra làm "bia" trước dân thị xã. Sạ ruộng phường Năm bên đường ra biển kề với phường Hai. Trục đường chính lúc nào cũng đông người mướm mượp. Tui bàn với phường mai để cổ (cô ấy) lội xuống làm mẫu trước.

- Chú thế mà cao kiến. Nếu nó sạ không được sẽ bẽ mặt trước dân và tui sẽ báo cáo sang Thị Ủy. Nó làm tui bẽ mặt với đoàn công tác của Bộ ngày áp tết và Thị Ủy cạo tui.

- Thì mấy phường nó phụ trách dân đăng ký làm tăng vụ vượt chỉ tiêu, còn phường của tui thì không đạt. Thị Ủy cũng "sờ gáy" tui và bảo: Đi đâu cũng lai rai, coi nhậu hơn nhiệm vụ. Ngày mai nó sẽ biết tay tui.

Hai Phi muốn "hạ" Minh trước mặt mọi người.

Nước ngập đến đùi, thúng hạt giống cấp ngang hông sệt nước, Minh cất luống dọc ruộng nhằm hướng đông - tây. Dân hai phường đứng ngòai trên đường cái, người đang chạy xe cũng đỗ lại xem. Mặc Minh vẫn lội đều đều, cổ tay mềm mại, bàn tay ngửa xoè đều năm ngón như bông hoa đang nở. Hạt giống được vung xa, vãi đều trên luống. Lội mỗi chân mới tới được bờ đông, quay lại, vãi tiếp. Người trên lộ đứng đông như xem trò biểu diễn, một lối đi gieo đều hai

nửa luống hai bên. Đẹp quá! Cô cán bộ Bắc Kỳ thấp bé, nhỏ nhoi trên thửa ruộng xa bờ, nước lớn, trông tội tội, thương thương. Gần tới bờ, bác Tư Lài - Trưởng ban Nông dân phường vội gọi: "Nghỉ thôi cô Út ơi! Cô sạ thế đủ rồi, dân hai phường chịu đấy. Sao cô không cắt luống ngang cho đỡ mệt lại đi cắt luống dọc làm chi. Gần một mẫu tây ruộng chứ ít gì mà mệt".

- Cắt luống đông - tây cho rãnh thông thoáng đón ánh mặt trời, lúa ít bị sâu bệnh bác ạ.

- Vậy mà người dân không để ý, cứ cắt luống ngang lợi cho chóng đến bờ, đỡ mệt. Cô làm vậy được rồi, đi lên vào nhà tui, trảy mấy trái dứa xiêm uống cho đỡ khát.

Những tiếng trầm trồ thán phục, và vượt lên tất cả là sự cảm thông, người con gái xa quê mà làm việc nhiệt tình như việc của nhà mình. Hai Phi đã kịp lĩnh vào đám nhậu ở một nơi nào đó.

*
* *

Có thể nói, kể từ thời khai thiên lập địa đến nay, năm 1977 - lần đầu tiên đồng ruộng Minh Hải có màu xanh của vụ lúa hè thu. Số lượng cán bộ kỹ thuật ít ỏi từ miền Bắc tăng cường đã góp phần tích cực vào việc đánh dấu mốc đầu tiên trên mảnh đất nửa năm bỏ hoá.

Trước khi rời Hà Nội, Bộ trưởng Nguyễn Ngọc Trừu đã nói:

- Mục tiêu của ta phải phấn đấu sao cho cả nước sản xuất được 21 triệu tấn lương thực và coi đó là 21 triệu tấn vàng. Nhiệm vụ này là trọng trách nặng nề đặt lên vai đội ngũ cán bộ kỹ thuật trong cả nước. Đồng bằng sông Cửu Long là vựa lúa song mới chỉ khai thác được một nửa tiềm năng. Các đồng chí vào cố gắng cùng cán bộ, nhân dân trong ấy thức dậy được tiềm năng. Cả nước trông chờ vào các đồng chí.

Hai khoá sinh viên của trường Đại học Nông nghiệp I ra trường, khoá 17 và đặc cách khoá 18 không phải qua thực tập. Vào Nam, thực tập ngay trên đồng ruộng mênh mông.

Không chỉ riêng Minh Hải mà chắc chắn là tất cả các tỉnh phía Nam, đâu có đất ngủ quên lưỡi nhác đều có bước chân của cán bộ kỹ thuật đến thăm. Cái tập quán ngàn đời một vụ bắt đầu thay đổi. Anh chàng đất da nâu khoẻ khoắn sao nữ ngủ vùi sáu tháng mùa khô, thêm mấy tháng mùa mưa còn dụi mắt, để mặc cho người dân thiếu đói. Những lời thủ thỉ ân tình, những con người cần mẫn siêng năng đã đánh thức chàng đất nâu cựa mình, tỉnh giấc. Mưa đầu mùa như có phép thần rửa khuôn mặt mốc trắng loang lổ vì muối mặn, phèn chua. Vài tháng sau, chàng đất nâu đã khoác trên mình tấm áo xanh mượt mát. Vượt lên nạn cua đồng cấp phá, những danh lúa

ngọt thơm bị cắt đứt ngang cây, dạt trôi đầy mặt ruộng, nồn lúa lại chồi lên, vươn lá. Người dân nhìn thấy lúa mỡ màng mà sung sướng như mơ. Cái khó nhất ở đây là thay đổi tập quán lâu đời chứ làm ruộng ở đây đâu khó. Đất cày bừa, gieo sạ giống là xong. Thêm một lần vãi phân bón thúc, lúa gieo vãi không còn hở đất cho cây cỏ chen chân. Những gia đình thiếu đói đang hàng ngày nhìn ra đồng chờ lúa.

Thị xã Bạc Liêu gieo sạ vượt chỉ tiêu kế hoạch gấp hai lần. Thật bỏ công những ngày Minh đi bộ xuống dân vận động. Có hôm từ dưới phường về qua cầu Quay, nắng chói chang loá mắt, Minh bị ngất vì ngã nắng ngay dưới chân cầu. Có ai đó đưa Minh vào nhà đắp khăn ướt cho Minh. Giờ nhìn đồng lúa thật là mát mắt.

Từ kết quả những tháng ngày vận động và chỉ đạo sản xuất vững vàng, Hồng Minh được điều từ phòng nông nghiệp thị xã Bạc Liêu sang phòng tổ chức của Ty nông nghiệp.

Lại những công việc mới. Bắt đầu việc điều tra, thống kê số cán bộ công nhân viên ở tất cả các đơn vị của ngành nông nghiệp trong toàn tỉnh, từ văn phòng ở Ty đến các trường, trạm, trại, đội máy kéo, rồi đến các phòng, huyện, thị. Số cán bộ có trình độ trung cấp, đại học ở từng đơn vị chỉ đếm trên đầu ngón tay. Số cán bộ tập kết trở về được vài chục người cùng với tất cả các bà vợ Bắc. Số bổ sung đợt đầu trong đó có

Minh và đợt hai được vài chục người từ tỉnh Hà Nam Ninh kết nghĩa. Cả ba nguồn hợp lại, mỗi huyện được 2-3 cán bộ kỹ thuật. Tổng số cán bộ, nhân viên toàn ngành trong tỉnh được hơn một trăm người, có thể nói tất cả mới chỉ lắp ráp được bộ khung. Báo cáo kèm theo danh sách cụ thể được viết làm hai bản, gửi sang Tỉnh và gửi về ngoài Bộ. Đây là cơ sở thực tế để Bộ điều động cán bộ cho từng đơn vị.

Nói là phòng tổ chức, nhưng thực ra chỉ có hai người, một ông trưởng phòng là cán bộ nằm vùng từ dưới ruộng lên, văn hoá lớp 3, lớp 4. Giai đoạn này người ta coi trọng "nhất ruộng, nhì rừng, thứ ba hồi kết, cán bộ tăng cường như rết nhiều chân". Trưởng phòng chuyên "phán" và chỉ đạo, mọi việc cụ thể chỉ có Minh thực hiện, từ viết báo cáo định kỳ tháng, quý gửi sang Tỉnh và lên Bộ, viết quyết định tiếp nhận, điều động, luân chuyển cán bộ cho hợp lý với bằng cấp chuyên môn. Chỉ dựa vào kết quả điều tra thực tế mới khắc phục được sự "chéo giò" lúc mới hình thành "bộ khung" ở từng đơn vị.

Lực lượng cán bộ mỏng, địa bàn rộng, những khó khăn ập đến mà chưa ai lường được.

Trên vùng đất chua phèn, nắng lửa, vụ lúa hè thu đầu tiên xanh tốt bởi bởi. Người dân hết lòng tin theo Đảng. Những nhà hết hột ăn đang hy vọng, trông chờ. Lúa kết hạt, uốn câu, đổ đuôi, vàng chín. Ba tháng trông cây, một ngày trông quả. Bổng liên tiếp

nhiều tin cấp báo. Nhiều nơi gieo sạ quá dày, lúa tốt lách bàn chân không được. Sâu bệnh, Rầy nâu đang đói ăn, khát uống suốt nửa năm, giờ mưa xuống, nắng lên, lúa ngọt ngào quỵến rũ. Những ổ dịch từ giữa ruộng bùng ra, không ai phát hiện được lúc ban đầu chớm dịch. Đồng lúa mênh mông không bờ không thửa. Bông từ giữa ruộng xa, từng vạt lúa đỏ rực khi bông vừa ngậm sữa. Vùng lá đỏ mỗi ngày loang rộng, độ chín đỏ càng nhanh, lá, thân khô xác, châm que diêm lúa sẽ cháy liền. Lội vào thấy mùi hôi, vạch cây lúa, bọ bám đặc quanh thân, rung nhẹ, con Rầy nổi đặc trên mặt nước, mật độ cả ngàn con không đếm xuể. Cái giống bọ trích hút lại có cánh vừa bay vừa nhảy. Ngàn vạn con hút khô kiệt dịch tế bào ngọt lịm. Chúng tràn nhanh hơn vết dầu loang. Chưa kịp mừng đón vụ đầu thắng lợi, toàn tỉnh lại nháo nhào chiến dịch chống Rầy¹.

Tất cả các phòng ban của ngành nông nghiệp trong toàn tỉnh tập trung đi cơ sở để chỉ đạo chống Rầy. Lực lượng quá mỏng không thể nào "bơi" hết. Tỉnh uỷ, Uỷ ban nhân dân tỉnh phải huy động đến cán bộ các ban ngành từ toà án, vật giá, thương nghiệp, tài chính... Có thể nói, tổng huy động nhân lực và vật lực. Khẩu hiệu đề ra: "Cứu lúa như cứu hoạ, chống rầy như chống giặc". Tất cả các ngành cùng xắn tay

---

1. Rầy nâu - bọ trích hút phá lúa dẫn đến dịch cháy rầy.

vào cuộc. Xà bông phân phối mấy người một bịch trong một tháng, dầu hoả mỗi hộ vài lít, tất cả đều ngừng phân phối để tập trung cứu lúa cho dân. Thuốc trừ Rầy không đủ, dùng xà bông, dầu hoả, đến cả lá, quả cây Bình Bát cũng được giã, lọc lấy nước chống Rầy. mọi người dân đổ ra đồng cứu lúa. Lúa được gặt thành từng lối nhỏ, dùng sào gặt cho Rầy rơi xuống nước. Đâu có thuốc dùng thuốc, không có thuốc thì hoà tan xà bông vào thùng, vào chậu, rồi dầu hoả đi xịt, đi trang theo rãnh lúa. Rầy nổi đặc trên mặt nước váng dầu, Rầy chết, ác nhất là Rầy cám, chúng vừa mới nở ra, chưa có cách để bay, chân chưa đủ cứng để nhảy, để bò. Chúng bám chặt kín chung quanh thân lúa, mặc cho gặt, mặc cho khua, chúng vẫn không nhúc nhích. Chúng cứ hút hết dinh dưỡng của cây chủ để lớn lên vài tuổi mới đủ sức chuyển qua cây khác, mấy ngày sau, dung dịch dưới nước đã nhạt, độ độc giảm, chúng đứng đĩnh vượt qua. Cả tháng trời chống Rầy không nghỉ. Nhiều người dân ra đồng đứng khóc trước ruộng lúa cháy Rầy. Chỉ những ruộng sạ thưa vừa phải, cắt luống đông tây, đủ ánh nắng thoáng chân, cây lúa khoẻ, Rầy bái chào kiêng nề, lúa sây bông trĩu hạt, bội thu, chừng bốn chục giạ một công cầm chắc (một giạ 20 cân, một công 1000 m²).

Dịch chống Rầy kết thúc, trên tổng thể vẫn là vụ lúa hè thu đầu tiên thắng lợi.

Xúc động biết bao giữa trưa hè nắng lửa, ông Năm Sự Trưởng ban Nông dân phường II thị xã Bạc Liêu đi bộ từ phường cách mấy cây số lên Ty nông nghiệp tìm Minh. Người dân nhờ ông đi mời cô cán bộ về ăn cơm gạo mới. Nhớ lại hôm nào, ông già Năm còm nhom mà nhiệt tình hết mức. Kẻ xấu đã đe ném lựu đạn vào nhà, ông vẫn không chùn bước. Ông biết rõ từng nhà trong phường thiếu đủ ra sao, ông bên bỉ cùng Minh đến từng nhà vận động.

Gia đình mời Minh ăn bữa cơm gạo mới hôm nay chính là gia đình mà ông Năm dẫn Minh đến đầu tiên trong những ngày đi vận động làm lúa hè thu. Một dãy nhà lợp lá cùng với hai túp lều nhỏ trên bờ kênh, mỗi túp kê vừa một chiếc giường, 18 khẩu của bốn thế hệ trong một gia đình bác Hai làm trụ cột. Người nam giới hơn 50 tuổi, khoẻ mạnh và cần mẫn. Bác có con trai, con rể đều là lính quốc gia, hiện giờ đi cải tạo. Dưới chế độ cũ bác trần mình chịu phạt xin không đi lính để ở nhà phụng dưỡng mẹ già, nuôi vợ, nuôi con. Ngày ấy, con trai, con rể trách ba nhất chết. Giờ đây, bác phải lo cho con gái, con dâu, một bầy con choai choai đang lớn, các cháu nội, ngoại chỉ tách ra khi ngủ. Bữa ăn cứ như tầm ăn rồi, xúp xoạp, canh. Bác lo cái ăn cho 18 con người, chóng mặt. Hôm ấy bác Năm dẫn Minh đi thăm suốt cánh đồng, thấy thửa ruộng sắp sạ nước, Minh nói ông đưa đi gặp chủ ruộng và vận động cây bừa gieo sạ được ngay.

Bác Hai nhiệt tình, hăm hở, tin cán bộ như tin theo Đảng vậy.

- Tui ráng chạy ăn ba tháng nữa. nếu làm lúa hè thu mà trúng thì tui khoẻ lắm rồi.

Và hôm nay, sau ba tháng trồng cây, ông Năm Sự đã mời được Minh về với gia đình bác. Bữa cơm tiếp khách của người nghèo, nghĩa tình, trân trọng. Lần đầu tiên Minh ăn món khổ qua (quả mướp đắng) nhồi thịt. Vào đầu bữa, bác Hai nói lời cảm tạ:

- Cảm ơn Đảng, cảm ơn Chính phủ, cảm ơn bác Năm, cô Út đã cho gia đình tui có cơm trắng, gạo ngon, không phải chạy ăn dài 6 tháng. Gạo thân nông đổ hôm nay như có phép thần của Cách mạng giúp người dân chống đói, ơn này gia đình tui không thể nào quên. Nào, xin mời ông Năm, xin mời cô Út cụng ly.

Cầm ly rượu trên tay, Hồng Minh rưng rưng xúc động:

- Ôn này giành cho Đảng. Đất nước mình đã qui về một mối, từ Bắc vào Nam lo một việc chung. Bữa cơm này là phần thưởng vô giá của người dân Bạc Liêu dành cho tôi, là kết quả bước đầu của những ngày tháng lặn lội với một phong trào mới. Khi thay đổi một tập quán lâu đời, người dân không dễ dàng chấp nhận. Vậy mà bây giờ đã thành công và tôi có thể đứng trên mảnh đất này để mà yêu Tổ quốc.

- Ôi! Cô Út nói hay quá! Đất nước mình thống nhất rồi, đâu cũng là Tổ quốc Việt Nam, cô Út ở đây đi.

Chiều, ông già Năm đưa Minh ra thăm nông trường Đông Hải - Nông trường của dân Hà Nam Ninh vào xây dựng vùng kinh tế mới. Nhìn những thửa ruộng ngổn ngang, từng vạt lúa xen với những gốc cây sù vẹt. Khu rừng ven biển ngập mặn đang được thay thế dần bằng những mảnh ruộng cấy cấy của người dân quê mẹ vào đây. Khó khăn chồng chất cho những người xây dựng một vùng kinh tế mới mà ngum nước ngọt cũng đang còn khan hiếm.

Gặt xong lúa hè thu, lại tiếp đến chiến dịch thu mua giống. Minh được cử đi là tổ trưởng của một tổ thu mua ở tận huyện Giá Rai. Có thể nói dân ở đây đã tin là theo đến tận cùng. Đảng bảo gì nghe nấy. Bước một khó khăn đã thành công, bước tiếp theo thuận lợi. Chỉ sau mấy buổi họp dân, ngày mở kho nhập thóc, Minh không ngờ sự huy động lại nhanh đến thế. Sức dân bạt núi ngăn sông, mới sáng ra, xuống ghe chở thóc đến ùn ùn. Từ dưới ruộng lên (xã, ấp) không hề có đường giao thông trên bộ, chỉ kênh rạch dọc ngang, sao người dân nhanh thế. Chỉ trong nửa ngày, sân của nhà máy xay rộ như bãi bóng đã đổ đầy sân thóc, xuống ghe dưới bến chen nhau. Nhìn đống thóc vàng cao như núi, sáng như quả đuối, hạt chanh khiến cho Minh choáng ngợp. Từ sáng đến trưa không một phút nghỉ tay, nắng chói

chang gay gắt, mồ hôi chảy ròng ròng. Có ai đó đem đến cho Minh ly nước mía. Buổi trưa không kịp nghỉ ăn cơm, một chị phụ nữ đem đến cho Minh đòn bánh tét: "Bánh nhân thịt ngon lắm chế à (chế - chị)". Minh từ chối bằng lời nói dối: "Tôi không ăn thịt đâu chị ạ, chị với cháu ăn đi". Thoáng cái, chị lại đến, đòn bánh tét trong tay. "Chế ơi! Đây là bánh nhân ngọt, chế ăn đi khỏi đói, trưa quá rồi mà". Không cách gì từ chối, Minh cảm động nhận đòn bánh tét trên tay mà như đón nhận cả tấm lòng miền Nam ruột thịt! Cô bác đã thương là thương đến thật lòng mà không cần lời nói. Ít phút nghỉ ngơi, Minh hỏi mọi người: "Dân đang thiếu ăn, được ít lúa hè thu chống đói, tưởng đâu mỗi nhà bán mấy tạ là quý lắm rồi, vậy mà thóc chở đến ùn ùn, chúng tôi đưa vào kho không kịp".

- Thì, Chính phủ biểu chúng tôi làm tăng vụ hè thu, lúc đầu chưa tin làm được, giờ trúng mùa lớn, Chính phủ thu mua, chúng tôi chỉ để đủ ăn đến vụ mùa, còn bao nhiêu bán hết.

Từ điểm thu mua, Minh phải cử người về Ty báo cáo, thực tế đã vượt xa kế hoạch, cần xin chỉ thị kịp thời. Huy động dân lúc đầu tưởng khó, giờ dừng lại sẽ còn khó hơn bởi dễ phật lòng dân. Mới chỉ ba ngày, toàn bộ kho của nhà máy đã không còn chỗ chứa, mặc dù người bán thóc mới chỉ ghi tên nhận phiếu đâu đã nhận được tiền.

*
* * *

Mừng với vụ lúa hè thu thắng lợi, tâm hồn Minh lâng lâng như được chấp thêm đôi cánh. Song, con đường chưa hết gập ghềnh. Không có sự áp đặt nào thuận lợi.

Ai cũng biết đồng bằng sông Cửu Long thẳng cánh cò bay, hút tầm mắt không bờ vùng bờ thửa. Vậy là máy cày cỡ lớn được đưa từ miền Bắc vào đây, những tưởng lồng thả sức cho người dân khỏi phải lo sức kéo, làm tăng vụ vẫn không lo cật rập. Ai ngờ, lưỡi cày sâu, tảng đất lớn, chất mặn, chất phèn từ bên dưới xì lên, lúa chết. Người dân phản ứng, nhất định tẩy chay máy cày to và ác cảm ngay với cả công nhân máy kéo. Họ nói: "Các người làm hỏng đất, các người hiểu gì đất ở đây?"

Lập tức lại phải họp dân, quản lý sức kéo của địa phương vốn có. Mọi năm, máy cày tay đi làm thuê liên tỉnh, chỉ những cặp trâu đủng đỉnh ở nhà. Cả năm một vụ đâu có vội vàng gì. Tăng vụ, cần phải chạy đua với thời gian nên Nhà nước phải lo tăng sức kéo. Song, cái sự chung lo cũng phải nghiên cứu kỹ từng vùng, phải cân đối ngay sức kéo tại chỗ, ở đâu thiếu phải bổ sung ngay máy cày tay. Cái khó của phòng tổ chức là điều động cán bộ từ ngoài Bắc vào sao cho hợp lý. Cả trung cấp, cả công nhân cơ khí mới vào, ông trưởng phòng lệnh cho đưa xuống đội, từ đội

đi phục vụ trực tiếp xuống dân. Thương bọn trẻ mới ra trường non nớt. Dưới dân đang chưa thích cách làm việc của cơ khí Bắc Kỳ, Minh đề xuất đưa anh em về trường, về chi cục, về trạm để anh em được tập sự ít ngày, khi cứng cáp rồi sẽ đưa về đội. Vậy là bị ông Trưởng phòng cự nự:

- Cô đừng có làm người bảo mẫu. Từ ngoài Bắc vào đây công tác chứ không phải đi vào thử việc. Bộ cô định vượt quyền lãnh đạo?

- Dạ, không, cháu đã đề xuất với bác, với lãnh đạo Ty, nên điều cán bộ ở chi cục đi xuống đội, đang mùa vụ, anh em quen việc, quen cơ sở sẽ phục vụ sản xuất kịp thời. Bọn trẻ ngoài Bắc mới ra trường, giở xuống đội, xuống dân độc lập sẽ gặp khó khăn. Bác chưa phải xa quê nên chưa thông cảm được cho học sinh non nớt.

- Cô đừng có dạy khôn tui. Tui từ dưới ruộng lên tui biết, cô sợ cánh "Bắc" của cô vất vả nên cô muốn điều quanh, né tránh, tui biết tổng đi rồi. Kể cả cô, ông Bảy và Hai Phi bên phòng nông nghiệp Bạc Liêu đã nói cho tui biết cô cứng đầu cứng cổ. Đừng tưởng làm được việc mà đã yên thân. Cô chuẩn bị đôi chân mà lội xuống huyện, xuống xã và xuống ấp. Cái ghế ở phòng tổ chức chỉ có tui - cô hiểu chứ?

Hoá ra, sự hiểm ác là kẻ song hành, dấu mặt luôn bám riết theo mình.

*
* *

Cuối năm 1977, tổng kết nông nghiệp toàn Tỉnh lần thứ nhất từ sau ngày giải phóng. Bình xét thi đua từ xã đến huyện, thị, tập thể, cá nhân. Phần thưởng là những chiếc máy cô le, bình xịt (bình phun thuốc trừ sâu), máy bơm nước, Minh đã kèm thêm những cuốn sách kỹ thuật chăn nuôi, trồng trọt và cả sách y học về vệ sinh phòng bệnh, bảo vệ sức khoẻ, Minh muốn qua sách kỹ thuật phổ thông, người dân dần dần tiếp cận với khoa học kỹ thuật, nhất là khâu vệ sinh phòng bệnh. Cái cảnh muốn ăn cá, chỉ cần ra cầu "tôm", xúc một mẻ được ngay đầy rổ, Minh kinh lắm, những con cá da trơn to cả ký Minh cũng chẳng dám ăn. Trẻ con dưới "ruộng" (vùng quê) bò lê, bần thủ. Nước dưới kênh, hàng "tôm" vẫn trôi, người ngồi "cầu" chuyện trò với người rửa rau vo gạo, rửa bát và rửa mặt, tất tần tật mọi sinh hoạt ở kênh. Sáu tháng mùa mưa, mỗi nhà có mấy cái lu chứa nước và chứa cả con bọ muỗi. Nước trong lu dè sền đến mùa sau. Nước mặn đến cả cây tre cũng mặn nên phải dùng tấm gỗ càn dừa.

Vụ hè thu đầu tiên thắng lợi, người dân đủ gạo để ăn đến vụ mùa. Từ vụ sau, chắc sẽ không phải đi vận động. Nhớ những ngày giáp hạt, mưa ngập lụt cánh đồng, đi xuống huyện rồi từ huyện xuống xã, xuống

ấp, lội bằng đồng nước lớn dưới trời mưa. Nước trên trời trút xuống, nước dưới ruộng ướn lên, mồ hôi đầm lưng áo. Những ngày "kiêng kị" bụng đau, mỗi bước lội, chân lợt từ kẽ nẻ rộng hoác rút lên, máu tươi trong người trào ra hoà với nước, đĩa mẹ đĩa con ra sức bơi theo, mấy cây số đường đồng, vừa lội gấp, vừa vướn con đĩa đôi bám dai nhầy nhựa, vừa quệt mồ hôi lẫn nước mưa chảy tràn vào mắt, xuống miệng. Nước mắt cũng trào ra. Hàng đừa nước xa xa phía trước, cố đến nơi may có bờ cao, vậy mà bờ kênh cũng ngập sâu dưới nước, muỗi thấy hơi người ùa theo thổi sáo vo vo. Xuống xã, xuống ấp để vận động người dân nhường cơm xẻ áo. Những nhà dư thừa thóc cũng chỉ nhận được phiếu phát xay 20 kg thóc một người một tháng. Cố gắng cho người nghèo trong xóm ấp vay đỡ qua ngày, kiên quyết không để người dân lả đói. Cấp trên ra lệnh, cứ tưởng "nắm đằng chuôi" bằng cái phiếu 20 cân thóc. Người dân phản ứng, Minh không khỏi ngỡ ngàng.

- Cán bộ nói, mỗi người 20 cân thóc cho một tháng. Nhà tui một bầy heo, mỗi ngày chúng ăn dăm ký gạo, không có phiếu phát xay, heo nhà tui chết đói à?

- Có nhiều nhà, mỗi ngày mong có vài ký gạo. Heo ngoài Bắc chỉ ăn rau ăn cám, cô bác có thể cho heo ăn giảm đi một chút và cho độn thêm rau.

- Ở đây chỉ có thịt với cá. Cô thấy toàn nước mặn,